

A MARCELL GYÖRGY FŐOBSZERVATÓRIUM FELÚJÍTOTT MŰSZERKERTJE ÉS AZ AMBRÓZY PÁL METEOROLÓGIAI TANÖSVÉNY FELAVATÁSA

THE OPENING OF 'MARCZELL GYÖRGY' MAIN OBSERVATORY'S RENEWED OBSERVATION SITE AND 'AMBRÓZY PÁL' METEOROLOGICAL STUDY PATH

Horváth Gyula

Országos Meteorológiai Szolgálat, Marczell György Főobszervatórium, 1189 Budapest Gilice tér 39. horvath.gy@met.hu

Minden meteorológiai tevékenység alapja a megfigyelés. Az Országos Meteorológiai Szolgálatnál is hosszú ideje végeznek, a rendelkezésre álló információk szerint, legalább 1870 óta méréseket, de a budai, budapesti mérések régebbre, 1781-re tekintenek vissza. A „budapesti állomás” több helyszín után került jelenlegi helyére. A magyarországi polgári és katonai repülőgépes közlekedés fejlődése igényelte a légkör magasabb rétegeinek pontosabb ismeretét. Ez vezetett el oda, hogy a rendszeres rádiószondázáshoz megfelelő, állandó állomást létesítsenek. Az obszervatórium helyének kiválasztásában a reptérhez való viszonylagos közelség is szerepet játszott, így a Marczell György Főobszervatórium Budapesten, a 18. kerületben kapott helyet. Az építkezés 1951-ben indult. Az aerológiai pavilon és a központi épület készült el először és 1952. május 1-jén, hajnali 4 órakor már ebből az obszervatóriumból bocsátották fel a rádiószondát. Az Aerológiai Obszervatórium 1956. május 24-én vette fel Marczell György nevét. A névadó mellszobrát 1957. október 4-én avatták fel az intézmény parkjában, ahol a mai napig is áll. A 70-es évektől kezdődően az Obszervatórium a meteorológiai mérés technika centruma lett. A légkörfizikai, aerológiai és levegőkémiai mérések mellett a hazai radarmeteorológia központjává vált. 1996 óta az országos hálózatot alkotó földfelszíni mérések szakmai felügyeletét is az Obszervatóriumból látják el. 2013-ban a Levegőtisztaságvédelmi Referencia Központ Obszervatóriumba helyezésével tovább bővült a tevékenységi kör. A Marczell György Főobszervatórium méltó módon régi nagy híréhez jelenleg is a meteorológiai és levegőkörnyezeti mérés technika magyarországi fellelőjére. A közelmúltban elengedhetlenné vált az Obszervatóriumban működő földfelszíni automata állomás felújítása. A terület vizsgálatok kiderült, hogy a teljes mérőkert renoválására van szükség. A munkálatok megkezdésekor merült fel az ötlet, hogy a mérőkert felújítás keretében kerüljön kialakításra egy, a meteorológiai mérés technika múltját, jelenét és jövőjét bemutató tanösvény is, hiszen általános iskolák, gimnáziumok, egyetemi hallgatók, civil és egyéb szervezetek gyakori látogatói az intézménynek. Mostantól a mérőeszközök, a mérés technika bemutatása tovább színesíti a már meglévő palettát. Rengeteg tervezéssel, előkészítő munkával, műszerek beszerzésével indult a tanösvény megvalósítása, amely végül elérte végső formáját. A kertben tett pár száz méteres séta, a meteorológiai műszerek világába kalauzol a kezdetektől a ma használatos legmodernebb meteorológiai műszerekig. A felújított műszerkertben az operatív mérések mellett egy *mérőkert-múzeum* üzemel, ahol a korábbi időkben használt eszközök tekinthetők meg. Az itt látható mérőműszerek mindegyike működőképes. A hőmérséklet-légnedvesség író, hagyományos napfénytartam mérő, csapadékmérő, száraz-nedves hőmérőpár és a talajhőmérséklet mérők mellett megtalálható egy, a manapság már ritkaság számba menő, Fuess-féle univerzális szélíró is. Elsődleges cél volt, hogy a Főobszervatóriumban a mai kornak megfelelő automata állomás kerüljön kialakításra. Ennek megfelelően a főbb meteorológiai paraméterek – léghőmérséklet, légnedvesség, légnyomás, szélirány, szélsébség és

csapadék – mérésére alkalmas érzékelők mellett telepítésre kerültek a vizuális megfigyelést segítő modern eszközök is, mint felhőalap és látástávolság mérő, valamint a lehulló csapadékot alkotó cseppek méreteloszlásának meghatározására használt úgynevezett cseppspektrum-mérő is. Kialakításra került a teljes sugárzási egyenleg komponenseinek mérésére alkalmas *mérő-állvány*, valamint három szinten a talaj hőmérsékletének és nedvesség tartalmának mérése történik. Az állomáson üzemelő érzékelők adatait az Országos Meteorológiai Szolgálat munkatársai által fejlesztett adatgyűjtő rendszerei és továbbítja a Nemzeti Meteorológiai Adatbázisba. Az Obszervatóriumban a felújítást követően tovább zajlanak az évtizedes hagyománnyal folytatott mérések is. Érdekes pontja a tanösvénynek a rádiószondázó állomás, ahol naponta két alkalommal végeznek magaslégköri méréseket. Kiemelkedő jelentőségű a *légkörfizikai mérőtorony*, ahol magaslégköri ózommérések, és sugárzás-mérések folynak. Üzemel egy időjárás radar, emellett a látogatók megismerkedhetnek a távérzékelési mérések minden típusával is. Betekintést nyerhetnek a levegőkörnyezeti mérések és kalibráló laborok világába. A tanösvény dr. Ambrózy Pál meteorológus nevét viseli. Ambrózy Pál már gimnazista korában elkötelezte magát a meteorológia mellett. 1955-ben szerzett meteorológus diplomát, majd az év szeptemberétől 1990-ig, nyugdíjba vonulásáig az Országos Meteorológiai Szolgálat alkalmazottja volt. Kezdetben dinamikus meteorológiával foglalkozott, miközben részt vett a rádiószondázásban is. A LÉGKÖR szerkesztőbizottságának volt az elnöke 1980-tól 31 éven keresztül. 1990-ben a Magyar Meteorológiai Társaság elnökévé választották. Több mint fél évszázadot töltött a meteorológia szolgálatában. A Marczell György Főobszervatórium felújított földfelszíni automata mérőkertjének és az újonnan kialakított meteorológiai mérés technikai tanösvény átadására 2016. június 2-án került sor. A rendezvényen részt vett V. Németh Zsolt környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkár és Radics Kornélia az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke is. V. Németh Zsolt államtitkár ünnepi beszédében kiemelte, hogy a tanösvény megnyitása több szempontból is fontos jelentőséggel bír. Pontos leírást ad az Országos Meteorológiai Szolgálat tevékenységéről, mert általa nem csupán egy tiszteletreméltó kollégának állítanak emléket, hanem egy mesterséget, szakmát emelnek hivatássá. Hozzátette, hogy az OMSZ munkatársai az elmúlt években amellett, hogy hatékonyan tudtak élni az európai uniós pályázatok adta lehetőséggel, kreatív és innovatív módon, saját szakmai tudásukat, tapasztalatukat és erejüket latba vetve hatalmas fejlesztéseket vittek véghez. A tanösvény a szervezet profizmusát is szimbolizálja, hisz Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálat minden ágazat számára a leghitelesebb mérőhálózat. Az elkészült Obszervatórium kert méltó múltjához, és azon túl, hogy kiszolgálja a hazai meteorológiát méréseivel, a környezettudatos nevelés egyik központja lehet. Amellett, hogy megismerhetőek a meteorológiai mérések típusai, a környezet védelmének fontosságát is hangsúlyozni lehet és kell. A felújított észlelőkertet lapunk 46. oldalán található kép mutatja be.